

ks. Jerzy Swędrowski

Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu

Wspólnota diecezjalna i parafialna w centrum posługi biskupa łowickiego Andrzeja F. Dziuby

Dnia 22 maja 2004 roku Andrzej F. Dziuba, kapłan archidiecezji gnieźnieńskiej, profesor doktor habilitowany teologii moralnej¹, przyjął święcenia biskupie i odbył ingres do katedry w Łowiczu jako drugi biskup diecezji łowickiej². W swoim słowie po konsekracji biskupiej stwierdził m.in.:

Aby odpowiedzialnie nauczać niezbędnym jest bycie najpierw samemu słuchaczem słowa oraz jego odważnym strażnikiem. Być zaś słuchaczem słowa, to niejako być całkowicie zanurzonym w słowo, aby pozwolić mu czuwać nad sobą i żywić tak, jak żywi matczyne łono. Słuchane słowo jest przewodnikiem i żywicielem na drodze świętości każdego z nas. Słuchanie słowa jest także spotkaniem, które stawia pytania, wskazuje kierunek, kształtuje życie. Spełniana posługa słowa winna być autentyczna i wiarygodna, nacechowana znamionami służby. Oczywiście, przepowiadanie musi być otwarte ku inkulturacji Ewangelii, ku bogactwu form, środków i metod ewangelizacyjnych. W przepowiadaniu ewangelicznym zawsze winny iść w parze dwa elementy: słowo i przykład. To właśnie dziś szczególnie potrzeba nauczycieli i świadków zarazem, świadków miłości i miłosierdzia³.

Przywołane słowa stają się niejako deklaracją oraz metodą podejmowanej misji nauczania. Głoszenie Ewangelii w Kościele partykularnym, jakim jest diecezja, pozwala odkrywać bogactwo szans i zadań ewangelizacyjnych, jakie można realizować w konkretnym czasie i konkretnych okolicznościach.

1 Por. G. Polak, *Kto jest kim w Kościele*, Warszawa 1999, s. 81.

2 Por. M. Konopińska, *Kościoty diecezji łowickiej. Nasze dziedzictwo*, Bydgoszcz 2010, s. 6.

3 A.F. Dziuba, *Jedynemu Bogu. Z nauczania pasterskiego 2004-2006*, Warszawa 2007, s. 16.

Sobór Watykański II w Konstytucji dogmatycznej o Kościele stwierdza:

Misterium Kościoła ujawnia się w jego założeniu. Pan Jezus bowiem zapoczątkował swój Kościół, głosząc radosną nowinę, a mianowicie nadejście królestwa Bożego obiecanego od wieków w Piśmie: „Czas się wypełnił i bliskie jest królestwo Boże” (Mk 1,15; por. Mt 4,17). [...] Dlatego Kościół wyposażony w dary swego Założyciela i wiernie zachowujący Jego przykazania miłości, pokory i wyrzeczenia, otrzymał posłannictwo głoszenia i krzewienia królestwa Chrystusa i Boga wśród wszystkich narodów i stanowi zalążek oraz początek tego królestwa na ziemi⁴.

W instrukcji *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, podejmując sugestie papieża Franciszka, stwierdzono, iż parafia pozostaje zasadniczą instytucją do spotkania i żywej relacji z Chrystusem oraz z braćmi i siostrami w wierze, jednocześnie istnieje pilna potrzeba zmierzenia się ze zmianami, które dokonują się w kulturze i życiu ludzi, aby z kreatywnością odkrywać nowe drogi⁵.

Dwadzieścia wieków istnienia wspólnoty Kościoła niesie ciągłą gotowość realizacji Dobrej Nowiny i integrowania wierzących wokół Osoby Jezusa Chrystusa. Przełom ostatnich lat XX i początku XXI wieku ukazał dynamizm zmian społecznych, gospodarczych, jak również w zakresie postaw wiary i budowania wspólnoty. Zakres zmian, jakie dokonały się w Polsce, ukazuje wielką dynamikę i konieczność szukania odpowiedzi ku integralnemu kształtowaniu ludzkich postaw. Istnieje potrzeba ciągłego odkrywania wartości struktur Kościołów partykularnych i posłannictwa, które nie jest socjologiczne, ale duszpasterskie. Po reorganizacji struktur Kościoła w Polsce i wielopłaszczyznowych przemianach, niezmiennie aktualny jest postulat przenikania słowem Bożym i sakramentami wspólnot parafialnych. One się nie „przeżyły”, z tego względu warto patrzeć na wyzwania i szanse obecnego czasu i analizować podjęte działania.

4 Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, nr 5.

5 Por. Kongregacja do spraw Duchowieństwa, *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, <https://www.ekai.pl/dokumenty/instrukcja-nawrocenie-duszpasterskie-wspolnoty-parafialnej-w-sluzbie-misji-ewangelizacyjnej-kosciola> (dostęp 2 marca 2023).

1. Parafia środowiskiem życia i wzrostu w jedności

Parafia jest wspólnotą osób wierzących ustanowioną na sposób stały, co w głębokim zamyśle określa jej trwałość i rzutuje na perspektywę odpowiedzialności wobec powierzonych sobie osób. Samo słowo „paroikia” oznacza „osiedle blisko miasta”, można zatem powiedzieć, że ta struktura ogarnia w sposób personalistyczny określoną grupę ludzi, co także umożliwia ich identyfikację z konkretnym obszarem. Po Soborze Watykańskim II podkreślono znaczenie parafii jako części Kościoła diecezjalnego, gdzie proboszcz z upoważnienia biskupa ordynariusza sprawuje opiekę duszpasterską i jest szafarzem sakramentów⁶.

Tradycyjna parafia terytorialna opierała się na więziach z osobami mieszkającymi blisko, na więziach, które umacniały się poprzez wspólne inicjatywy i wzajemne relacje sąsiedzkie. W strukturach miejskich więzi międzyludzkie ulegają rozluźnieniu, a wzorce zachowania i postaw odgrywają coraz mniejszą rolę. Prowadzi to do coraz większej anonimowości jednostki i traktowania norm moralnych jako jednej z wielu propozycji⁷. Kościół w wymiarze powszechnym i lokalnym zauważa procesy sekularyzacyjne i podejmuje wyzwania czasów. W Kościele w Polsce znakiem odpowiedzi na słabnące więzi, jak również na konieczność skuteczniejszego dotarcia do wiernych stała się reorganizacja struktur kościelnych dokonana 25 marca 1992 roku przez papieża Jana Pawła II bullą *Totus Tuus Poloniae Populus*. Przygotowując wiernych do tego dzieła, pasterze Kościoła w Polsce mówili o wypełnieniu wskazówek Soboru Watykańskiego II, aby wykorzystując dar wolności, dostosować nowe granice do współczesnych potrzeb i okoliczności. Zauważyli jednocześnie, że Kościół nie wyczerpuje się w zewnętrznych formach i strukturach organizacyjnych, bowiem jego najgłębszą istotę stanowi obecność Chrystusa Zmartwychwstałego pośród wspólnoty wierzących⁸. Jednocześnie zauważono, że podstawą wspólnoty ludzi jest rodzina, która przekazuje wiarę, wspólnie się modli i rozwija obyczajowość chrześcijańską. To dopełnieniem rodziny jest parafia i diecezja. Biskupi napisali także:

6 Por. M. Sitarz, *Parafia*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 14, red. E. Gigilewicz, Lublin 2010, k. 1324-1326.

7 Por. R. Kamiński, *Przynależność do parafii. Studium pastoralne*, Lublin 1987, s. 6-7.

8 Por. *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-2000*, Marki 2003, s. 1777-1778.

Nowy podział ma usprawnić skuteczne pełnienie misji Kościoła, ma służyć budowaniu wiary, nadziei i miłości w sercach ludzkich; pasterze Kościoła pragną w swojej posłudze być coraz bliżej wiernych⁹.

Biskup Andrzej F. Dziuba w czasie swojej posługi erygował następujące nowe parafie: Parafia pw. św. Ojca Pio w Mszczonowie erygowana 29 czerwca 2008 roku; Parafia pw. Błogosławionych Męczenników Kutnowskich ks. Michała Woźniaka i ks. Michała Oziębłowskiego w Kutnie erygowana 25 maja 2012 roku; Parafia pw. Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata w Rawie Mazowieckiej erygowana 21 listopada 2010 roku; Parafia pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Skierniewicach erygowana 28 czerwca 2014 roku. W planach jest ustanowienie nowych parafii w Łowiczu (św. Jana Pawła II) i w Rawie Mazowieckiej oraz Sochaczewie, która ma być dedykowana bł. kard. Stefanowi Wyszyńskiemu, prymasowi Polski. W dniu erygowania Parafii św. o. Pio w Mszczonowie biskup łowicki wyjaśniał, iż budowa parafii jest złożeniem dzieła Bożego w ludzkich rękach. Mówił:

Ufamy w Boże błogosławieństwo i ufamy jednocześnie, że Bóg w swoim błogosławieństwie posłuży się wieloma sercami różnych ludzi w podejmowanym dziele budowy świątyni i parafii. Czasem może będą to niespodziewani przyjaciele, czasem być może ci, którzy sobie nie wyobrażają możliwości szczególnej pomocy z ich strony. Bóg da siłę, możliwości i szansę, aby uczynić to dzieło dla Jego chwały, bo będziemy je wznosić tak z hojności serca, jak i z pracowitych dłoni, ale przede wszystkim wznosić je będziemy dzięki głębokiej i szczerej modlitwie. Dzięki wierze przepelnionej modlitwą, aby z Nim, z Bogiem, to dzieło prowadzić, aby w Nim położyć ostateczną ufność¹⁰.

W przywołanych słowach jawi się otwartość wobec nowych wspólnot, które razem podejmują dzieło budowy duchowej i materialnej.

Wielkim wydarzeniem dla diecezji, a szczególnie wspólnoty parafialnej, jest konsekracja kościoła – oddanie na wyłączną służbę Bogu, który jest domem dla Niego i dla ludzi. 26 sierpnia 2004 roku bp Dziuba konsekrował kościół Matki Bożej Częstochowskiej w Ostrowach. Zwracając się do wiernych, mówił:

9 Tamże, s. 1779.

10 A.F. Dziuba, *Samemu Bogu. Z nauczania pasterskiego 2007-2008*, Sandomierz 2009, s. 217-218.

Wszyscy, którzy budowali tę świątynię, dokładali swoje dobro na fundamentie Jezusa Chrystusa. Fakt, że budujemy na Chrystusie, że na Nim oparta jest ta świątynia, to nie jest prawda abstrakcyjna odnosząca się do murów. To jest bardziej fakt mówiący o nas tu obecnych, bo my razem tworzymy świątynię i te mury, bez nas byłyby tylko budowlą, pięknie ułożonymi poszczególnymi elementami tego kościoła. Bez nas on pozostałby martwy, on byłby zimny. Dopiero my, jako świątynia Boga, nadajemy tej budowli właściwe przeznaczenie; ona dopiero wówczas żyje¹¹.

W posłudze pasterskiej wielką rolę odgrywają wizytacje kanoniczne. Jest to forma bezpośredniego kontaktu biskupa z duchowieństwem i Ludem Bożym. Biskup sprawuje Eucharystię, głosi słowo Boże, udziela sakramentów oraz spotyka się z duchowieństwem, grupami parafialnymi, wizytuje szkoły i instytucje na terenie parafii. Jest to posługa odpowiedzialności w zakresie duchowym, jak również materialnym¹². Biskup łowicki stara się nawiedzać wszystkie instytucje na terenie wizytowanej parafii dla podkreślenia integralnej roli poszczególnych osób i instytucji w służbie człowiekowi. 12 listopada 2009 roku, wizytując Parafię Matki Bożej Pocieszenia w Żyrardowie, sprawował Eucharystię w Domu Pomocy Społecznej. Zwracając się do uczestników, zauważył:

Stojąc tutaj dzisiaj, aby modlić się podczas tej Mszy Świętej, pragnę najpierw wyrazić wdzięczność, że Parafia Matki Bożej Pocieszenia przybywa tutaj w osobach swoich kapłanów, aby wspólnie sprawować Mszę Świętą, aby pamiętać o tym domu, mieszkańcach i pracownikach. To jest, jak sądzę, szczególnie ważny moment, każda cotygodniowa Msza Święta. Ten szczególny dar przychodzącego Chrystusa, który podczas Eucharystii jest obecny pod postacią chleba i wina. Kościół w swym nauczaniu, a zwłaszcza posłudze, nie zapomina o żadnym człowieku. Kościół szczególnie troszczy się o tych, którzy potrzebują pomocy, którzy na tę pomoc zasługują i którym inni są zobowiązani tę pomoc nieść¹³.

Warto zobaczyć w tych słowach charakterystyczny rys przepowiadającego, który chce zauważyć wszystkich uczestników wydarzenia.

11 Tenże, *Jedynemu Bogu...*, dz. cyt. s. 60-61.

12 Por. M. Sitarz, *Wizytacja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 20, red. E. Gigilewicz, Lublin 20114, k. 737-738.

13 A.F. Dziuba, *Tylko Bogu*, Warszawa 2011, s. 183.

2. Słowo Boże budujące wspólnotę

Papież Benedykt XVI w Adhortacji apostolskiej *Verbum Domini* zwraca uwagę, iż w posłudze słowa kaznodzieja nie jest postacią pierwszoplanową, on zawsze ma pokazywać Jezusa Chrystusa i Jego dzieło. Nie należy ulegać mitowi, według którego współczesne osiągnięcia w zakresie teorii komunikacji mogą przesunąć treść głoszonej nauki na plan dalszy. Największe nawet zdobyte nowoczesnych środków porozumiewania się nie mogą aspirować do miejsca Jezusa Chrystusa w dziele przepowiadania. Papież Benedykt stwierdza:

Dla wiernych musi być jasne, że kaznodziei zależy na ukazaniu Chrystusa, który powinien być w centrum każdej homilii. Dlatego trzeba, aby kaznodzieje pozostawali w życzliwości i często obcowali ze świętym tekstem; powinni przygotowywać się do homilii na medytacji i modlitwie, aby przepowiadali z przekonaniem i pasją (VD 59).

Poznanie Jezusa Chrystusa nie zakłóca dialogu z innymi, ale pozwala Kościołowi odkrywać swoją tożsamość i pełniej rozeznawać otrzymane wartości, przede wszystkim wartość wiary i życia. W takim patrzeniu na sytuację ludzi wierzących można śmiało podejmować i poszerzać dzieło odnowy Kościoła, bowiem depozyt Bożych darów jest dany ku pełniejszemu ich odkrywaniu. Szczere przyjęcie Jezusa Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał wprowadza nas w kontekst relacji międzypersonalnych i uzdalnia do posługi ewangelizacyjnej¹⁴.

W tę posługę wpisuje się troska o szkoły – zarówno podstawowe, jak również szkoły ponadpodstawowe. W bogactwie tych instytucji są również szkoły katolickie. Biskup Dziuba chętnie podejmuje spotkania w szkołach zarówno w czasie wizytacji, jak również przy innych okazjach, choćby jubileuszach. 21 września 2004 roku bp Dziuba sprawował mszę świętą dla szkół katolickich w Kutnie. W swojej homilii wskazał na wartość powołania, nawiązując także do osoby ewangelicznego Mateusza:

W realizację powołania bycia uczniem, bycia nauczycielem, bycia rodzicem chce wpisać się także Kościół. I czyni to szczególnie wspaniale tutaj w Kutnie, organizując katolickie przedszkola i szkoły. Jest to ogromny dar i na pewno chcieliśmy, żeby tych szkół było jeszcze więcej. [...] Zechciejcie więc wszyscy, mając

14 Por. tenże, *Perspektywy i wyzwania chrześcijaństwa*, Pelplin 2014, s. 49-51.

świadomość bycia powołanym jak Mateusz, realizować zadania, które wam są powierzone, a więc zadanie ucznia, zadanie nauczyciela, zadanie rodzica. Kościół na pewno będzie także podejmował swoje zadania¹⁵.

Niezwykle ważną przestrzenią posługi jest przygotowanie i udzielanie sakramentu bierzmowania. Można odnieść wrażenie, iż wielu czuje się bezradnie wobec tego daru i aktywizacji młodych we wspólnocie Kościoła. Odpowiedzią jest choćby trzymanie się w czasie liturgii słowa Bożego. Biskup łowicki w swoim przepowiadaniu trzyma się słowa Bożego, podobnie jak przy innych uroczystościach. 20 sierpnia 2017 roku w Szczukach biskup łowicki zwracał się do kandydatów do bierzmowania:

Oto staje dzisiaj przed nami ten czwarty sakrament, sakrament bierzmowania, sakrament Ducha Świętego, sakrament siedmiu darów. Czy zwróciliście uwagę na dekoracje przed ołtarzem? Ile jest tych kompozycji kwiatowych? Siedem. Jak siedem darów Ducha Świętego. Dziękuję za ten pomysł. To jest także piękny znak naszej kultury, naszego piękna chrześcijańskiego¹⁶.

3. Diecezja zgromadzona wokół Eucharystii i kapłaństwa

Pasterz jest świadkiem wiary, on ma wprowadzać w tajemnicę obecności Boga w Eucharystii. Wzorem jest sam Jezus Chrystus, który formuje swoich uczniów w prawdziwym poznaniu Boga. On wprowadza w sposób myślenia Boga, który zaprasza człowieka na drogę zbawienia¹⁷. Mistagogia jest¹⁸ istotna w aspekcie moralnym. Jeśli kaznodzieja wzywa do postępowania godnego chrześcijanina, to mistagogia wskaże na źródło siły potrzebnej do pełnienia obowiązków chrześcijańskich. Chrześcijańska moralność, wskazując człowiekowi różne powinności, zapewnia konieczną pomoc do ich wypełnienia w zjednoczeniu z Bogiem w Chrystusie. W myśl słów św. Pawła: „Wszystko mogę w Tym, który mnie umacnia” (Flp 4,13) kaznodzieja może budzić entuzjazm i utwierdzać w przekonaniu o obecności

15 Tenże, *Jedynemu Bogu...*, dz. cyt. s. 78.

16 Tenże, *Sam Bóg. Z nauczania pasterskiego 2017-2018*, Warszawa 2019, s. 140.

17 Por. W. Świerżawski, *Kaznodzieja jako mistagog*, w: *Sługa Słowa*, red. W. Przychyna, Kraków 1997, s. 110.

18 A.F. Dziuba, *I Kongres Eucharystyczny Diecezji Łowickiej*, Łowicz 2009, s. 10.

Bożej w godnym chrześcijan postępowaniu¹⁹. Biskup łowicki przeprowadził w 2007 roku, na 15-lecie istnienia Diecezji, I Kongres Eucharystyczny pod hasłem: „Wytrwajcie w miłości mojej”. Wskazując jego cele, stwierdził:

Źródłem dynamiki życia Bożego w człowieku jest miłość, którą promieniuje Ojciec poprzez Syna, w Duchu Świętym, ku swoim uczniom. Najpełniejszym jej wyrazem jest posłanie wcielonego Syna na świat: w Jezusie z Nazaretu stała się ta miłość udziałem uczniów, którzy przekazując objawione słowa i zachowując je, kontynuują niejako dzieło miłości Ojca aż do ostatecznego wypełnienia się czasów. Zjednoczeniu Jezusa z Ojcem musi odpowiadać nie tylko fakt zjednoczenia uczniów z Mistrzem, ale jego ustawiczne potwierdzanie, wyrażające się w pełnej miłości na wzór i miarę miłości Bożej, jaką On okazał im w paschalnym misterium. Tym samym „trwać w Chrystusie” oznacza zwłaszcza „wytrwać” w Jego miłości²⁰.

Spojrzenie mistagogiczne każe wprowadzać młodych do zaangażowania we wspólnotę Kościoła. 9 czerwca, w czasie kolejnych stacji Kongresu Eucharystycznego, drugi biskup łowicki zaprosił bielanki do Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych w Domaniewicach. Zwrócił się do nich w czasie mszy świętej ze słowami:

To wy, bielanki, idziecie w czasie procesji przed Panem Jezusem i sypiecie dla Niego kwiaty. [...] Zatem jesteście bardzo blisko Jezusa. Podobnie jak aniołowie. Ale, aby być blisko Jezusa, nie wystarczy założyć białą szatę. Nie wystarczy ubrać się odpowiednio. Nie wystarczy pokazać na zewnątrz, że Kocham Jezusa i chcę być blisko Niego. Ważniejsze jest, aby każda bielanka była blisko Pana Jezusa swoim sercem²¹.

Tego samego dnia spotkał się na Eucharystii z ministrantami i lektorami w Wyższym Seminarium Duchownym w Łowiczu. Nawiązując do ich posługi, zauważył:

Zatem, drodzy ministranci i lektorzy, dotykacie tych wielkich prawd samego Boga, Jego obecności pod postacią chleba i wina, i Jego obecności w czytany słowie²².

19 Por. J. Vrablec, *Rola i miejsce ćwiczeń w dydaktyce homiletycznej*, w: *W drodze na ambonę*, red. G. Siwek, Kraków 1991, s. 82.

20 A.F. Dziuba, *I Kongres Eucharystyczny...*, dz. cyt., s. 10.

21 Tenże, *Samemu Bogu...*, dz. cyt., s. 58.

22 Tamże, s. 64.

Każdego roku biskup łowicki przewodniczy także mszy świętej z wprowadzeniem młodych do posługi lektoratu. Można żywić nadzieję, że te zaangażowania zaowocują trwałymi postawami jedności z Kościołem i odpowiedzialnością za jego przyszłość.

Już od dziesiątków lat Kościół wskazuje na konieczność integralnego spojrzenia na człowieka i jego środowisko życia. Chodzi tutaj o prawdziwą ekologię człowieka, który wpisuje się w stworzony świat, a jednocześnie we wszystkich wymiarach go przekracza, jest bowiem jednością duchowo-fizyczną, gdzie zasada całości i integralności jego osoby jest jedną z istotnych cech jego istnienia. Choć wydaje się, że w świecie zbyt wiele bytów i spraw jest głęboko nieuporządkowanych, w osobie człowieka mamy odkrywać jedność i integralność. Osobność i jedność człowieka każą widzieć go w wyjątkowym kontekście, w kontekście rozwoju i ostatecznego przeznaczenia. Dlatego funkcja kerygmaticzna jest podstawą integralnej homilii, a co z tego wynika – integrowania wierzących w Kościele²³. Ten postulat integralności pozwala włączać i zapraszać do Kościoła każdego, kto odkrywa w sobie dar wiary. Święcenia kapłańskie są zawsze wielkim świętem dla Kościoła partykularnego i otwarciem w powołaniu na służbę wobec każdego bez wyjątku. Biskup Dziuba mówił w czasie święceń kapłańskich 3 czerwca 2017 roku w bazylice katedralnej w Łowiczu:

Jesteśmy zatem żywą częścią Kościoła powszechnego. Jednocześnie jesteśmy także tą niezwykłą, bo dzisiaj gromadzącą się w wyjątkowych okolicznościach. Jednak w tej wspólnotce Kościoła, jak mówił dalej św. Paweł [por. Ef 4,17; 11-13] jest miejsce dla każdego. Jest miejsce dla wielkiego bogactwa powołań, dróg życia czy darów łaski, które zawsze daje sam Chrystus. Tu jest miejsce dla każdego. Nikt nie jest lepszy, nikt nie jest gorszy w swoim człowieczeństwie i przynależności do Kościoła [por. Kol 3,10-11]. Każde nasze powołanie jest tak samo drogie i ważne²⁴.

Wydaje się, że tego rodzaju sformułowania są nie tylko poprawne teologicznie, ale pozyskują słuchacza i budzą jego życzliwość.

Historycznym, a jednocześnie ciągle bardzo żywym wydarzeniem liturgicznym związanym z Łowiczem i tzw. Księstwem Łowickim – o znaczeniu światowym – jest odprawiana od wieków procesja eucharystyczna

23 Por. M. Klementowicz, *Homilia jako tekst integralny teologicznie*, w: *Homilia integralna. Studium przepowiadania homilijnego*, red. M. Dąbrówka, M. Klementowicz, Tarnów 2017, s. 15.

24 A.F. Dziuba, *Sam Bóg...*, dz. cyt., s. 115.

w Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa – Boże Ciała (*Corpus Domini – Corpus Christi*). Jest to jedna z najstarszych procesji w Polsce. To wielka tradycja liturgiczna wpisana na listę Niematerialnego Dziedzictwa Kultury. Jest to bardzo dynamiczne świadectwo wiary i liturgiczny znak lokalnej religijności, która wytworzyła z czasem bardzo wiele zewnętrznych elementów tradycji, np. feretrony, sztandary, chorągwie, pieśni kościelne, stroje regionalne, muzyka, ołtarze polowe, dekoracje, snycerstwo, wycinanki. Wszystkie te znaki – w całej swej treści, a więc i w bogatym przesłaniu teologicznym – ukierunkowane są na uwielbienie Jezusa Chrystusa obecnie pod postaciami eucharystycznym. Biskup łowicki w czasie uroczystości Bożego Ciała podejmuje w nauczaniu liczne aspekty żywej obecności Jezusa Chrystusa w Eucharystii, który jednoczy i zespala Kościół. 3 czerwca 2010 roku, który był także Rokiem Kapłańskim w Kościele, ordynariusz łowicki mówił do zgromadzonych na Starym Rynku w Łowiczu:

Ta wyjątkowa wspólnota naszej jedności to jest dar Jezusa Chrystusa, dar, w którym zwłaszcza w tym roku, odwołując się do dekoracji tego ołtarza, chcemy przywołać kończący się Rok Kapłański, który trwał wokół hasła: „Wierność Chrystusa – wierność kapłana”. Jest to niezwykle zobowiązanie dla nas kapłanów, aby iść drogą wierności Chrystusowi, a jednocześnie uświadamiając sobie braki i słabości, zdobyć się na trud podjęcia pojednania i prośby o przebaczenie. Przecież powołanie kapłańskie powinno być całkowitym pójściem za Chrystusem, powinno być całkowitym oddaniem się Jemu w przyjaźni²⁵.

4. Wspólnota Kościoła z Maryją

Centrum życia chrześcijańskiego jest tajemnica paschalna, która rozświetla słowo Pisma Świętego i wpływa na przemianę życia słuchaczy²⁶. W darze wiary człowiek nigdy nie pozostaje sam. Papież Franciszek w encyklice *Lumen fidei* zauważa wielką rolę Maryi w zaangażowanie w wiarę, Ona jest wzorem tego zaangażowania przez swoją więź z Jezusem. Z tego faktu wynika, iż jest Ona ściśle włączona w to, w co wierzymy²⁷. Maryja w nauczaniu

25 Tenże, *Tylko Bogu*, dz. cyt. s. 255.

26 Por. Kongregacja do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium homiletyczne*, Poznań 2015, s. 25.

27 Por. Franciszek, *Lumen fidei*, Watykan 2013, s. 14.

Soboru Watykańskiego II ukazana jest w tajemnicy Chrystusa i Kościoła. U podstaw Jej roli w historii zbawienia stoi Jej Boże wybranie – to sam Bóg powołuje Ją do określonych funkcji i działań w dziele zbawienia²⁸. W opublikowanym dorobku biskupa łowickiego znajdziemy publikacje o miejscu Maryi w Kościele i Jej kulcie poza granicami Polski. Są to książki: *Morenita z Guadalupe*²⁹ oraz *Matka Boża z Damaszku*³⁰. Wspomniane publikacje są świadectwem szerokich zainteresowań autora związanych z kultem Chrystusowej Matki, co przekłada się także na jego kaznodziejstwo maryjne na terenie diecezji łowickiej i poza nią.

W dynamice życia duchowego, które wpływa na budowanie wspólnoty wiary, ale także więzów społecznych, kulturalnych i narodowych szczególnie miejsce zajmują sanktuaria. Są to miejsca znaczone publiczną czcią obrazu czy figury Jezusa, Jego Matki Maryi lub świętych. Tam przybywają wierni, aby poprzez sakrament pokuty i pojednania oraz Eucharystię korzystać z duchowych darów, które umożliwia obecność w tym konkretnym miejscu. Współcześnie odczytuje się miejsce sanktuarium poprzez analogię do biblijnego Namiotu Spotkania, gdzie Bóg wychodzi do człowieka z inicjatywą swojej łaski. Sanktuaria na mocy decyzji ordynariusza miejsca mogą być wyposażone w szczególne przywileje, które mają pobudzać i umacniać postawy autentycznych dzieł chrześcijańskich. Historia sanktuariów to także obraz związku miejsca, osób i wydarzeń, które mają pozytywny wpływ na teraźniejszość i są nadzieją na przyszłość. Kult sprawowany w sanktuarium wiedzie zawsze do Eucharystii, do realnej obecności Jezusa Chrystusa, On bowiem jest źródłem łaski, jedynym Pośrednikiem między Bogiem i ludźmi oraz z Jego łaski wzywamy orędownictwa świętych³¹.

W diecezji łowickiej znajdują się liczne sanktuaria maryjne, pośród których miejsce szczególne zajmuje Sanktuarium Matki Bożej w Głogowcu. To tutaj 14 września 1975 roku kard. Stefan Wyszyński koronował obraz Matki Bożej Głogowieckiej i przywołując Jej postać, ukazał Owoc Jej żywota – Jezusa Chrystusa³². Biskup łowicki odwiedził niejednokrotnie to sanktuarium, a 9 września 2007 roku w czasie odpustu zwraca się do wiernych:

28 Por. T. Lewandowski, *Polskie kaznodziejstwo Maryjne po Soborze Watykańskim II*, w: *Z zagadnień współczesnej homiletyki*, red. W. Przyczyna, Kraków 1993, s. 146-147.

29 A.F. Dziuba, *Morenita z Guadalupe*, Niepokalanów 2019, s. 3.

30 Tenże, *Matka Boża z Damaszku*, Warszawa 2018, s. 3.

31 Por. W. Pałęcki, *Sanktuarium*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 17, red. E. Gigilewicz, Lublin 2012, k. 1058-1059.

32 Por. M. Romaniuk, *Życie, twórczość i posługa Prymasa Tysiąclecia*, t. 4, Warszawa 2002, s. 1975-1976.

Wysłuchani podczas tej uroczystości w Liturgię Słowa zauważamy, że Bóg pragnie nam uświadomić, iż w Swojej mądrości ma nam wiele do powiedzenia. Ma nam wiele do powiedzenia o naszym życiu, chce nam coś powiedzieć indywidualnie, nie tylko w sposób abstrakcyjny, chce coś ważnego powiedzieć każdemu z nas, tutaj w Sanktuarium Matki Bożej Głogowieckiej. To jest, jak słyszeliśmy, mądrość Boża, którą czasem trudno pojąć, ale która w sposób doskonały zna każdego z nas³³.

Wyjście od słowa odczytanego w liturgii pozwala pokazać miejsce i sens istnienia sanktuariów na drodze zbawienia.

Inicjatywą bp. Dziuby są diecezjalne Pielgrzymki Kół Żywego Różańca do Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych w Domaniewicach. 29 września 2007 roku zwracał się tam do wiernych:

Bądźmy radośni i dumni, że tutaj dzisiaj jesteśmy. Bądźmy głęboko przekonani, że Maryja nas tutaj zaprosiła, a my wspaniale na to zaproszenie odpowiedzieliśmy. [...] Modląc się na różańcu, rozważając poszczególne tajemnice, pogłębiamy naszą wiedzę i wiarę we wszystko, co Chrystus zostawił nam na kartach Ewangelii³⁴.

W homiliach Maryjnych biskup łowicki ukazuje dar wielkiej wrażliwości, którego każdy może uczyć się od Maryi. W bazylice katedralnej w Łowiczu 15 sierpnia 2013 roku stwierdza:

Maryja wzięta do nieba uczy Kościół pochylania się nad każdym człowiekiem, wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka, aby się nie odwracać i mówić, że zrobi to ktoś inny³⁵.

5. Kościół wspólnotą w drodze

Pielgrzymowanie wpisuje się w dynamikę budowania wspólnoty i integracji poszczególnych grup w Kościele. Biskup Dziuba podejmuje dziedzictwo wypracowane przez poprzednie pokolenia. Znakiem tej troski jest towarzyszenie Łowickim Pielgrzymkom Pieszym na Jasną Górę. Od swojego przybycia do Łowicza wskazywał na tę pielgrzymkę, która w 2005 roku po raz 350. wychodziła z Łowicza, aby dotrzeć do tronu Matki Bożej Częstochowskiej

33 A.F. Dziuba, *Samemu Bogu...*, dz. cyt., s. 102.

34 Tamże, s. 115-116.

35 A.F. Dziuba, *Jedyny Bóg*, dz. cyt., s. 92.

na uroczystość Zesłania Ducha Świętego. 9 maja 2005 roku w kościele Sióstr Bernardynek w Łowiczu zwracał się do pielgrzymów:

Drodzy Pielgrzymi, pójdziecie na Jasną Górę dumni z tego, idziecie w jubileuszowej pielgrzymce. W pielgrzymce, która zbiega się z obchodzoną także 350. rocznicą obrony klasztoru jasnogórskiego. [...] Dziś, kiedy wy pójdziecie, też bądźcie znakiem dla ludzi, że można, że trzeba iść z głęboką wiarą, że można, że trzeba ponieść trud na pewno bardzo często nie dla nas samych, lecz niesiony dla innych i za innych. Zechciejcie włączyć w wasze pielgrzymowanie cały Kościół łowicki. Bądźcie symbolem tego Kościoła³⁶.

Od 1996 roku pielgrzymuje na Jasną Górę Łowicka Piesza Pielgrzymka Młodzieżowa, która przybywa tam na uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Na rozpoczęcie XVIII Pieszej Pielgrzymki Młodzieżowej 6 sierpnia w bazylice katedralnej w Łowiczu biskup ordynariusz mówił do pielgrzymów:

My, idąc dzisiaj w pielgrzymiej drodze na Jasną Górę, zawsze sobie powtarzamy, że święto Przemienienia Pańskiego podpowiada nam nasze przemiany. Podpowiada nam, że pielgrzymka jest jeszcze jedną okazją, aby usłyszeć głos Syna Umiłowanego i na ten głos odpowiedzieć. Pielgrzymka na pewno jest jedną z takich odpowiedzi każdego z was. Dlatego dziękujcie Bogu za ten dar³⁷.

Od 1987 roku na Jasną Górę podąża także Piesza Pielgrzymka Rodzin z Główna, która dociera do Częstochowy na uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej. W sobotę przed Niedzielą Palmową rusza autokarowa Diecezjalna Pielgrzymka Maturzystów na Jasną Górę, która gromadzi liczną rzeszę młodzieży wraz z katechetami i nauczycielami. Jeszcze jedną ceną inicjatywą jest podtrzymywanie i rozwijanie Pielgrzymki Katechetów i Nauczycieli. Ma ona charakter cykliczny – każdego roku we wrześniu pielgrzymi gromadzą się we wskazanej na ten rok lokalizacji, przy którymś z kościołów w diecezji łowickiej, i udają się w kilkunastokilometrowej pielgrzymce do wskazanej świątyni. 17 września 2011 roku odbyła się XII Pielgrzymka Katechetów i Nauczycieli z Boguszyca do Głuchowa. W kościele w Głuchowie biskup łowicki powiedział do pielgrzymów:

36 Tenże, *Jedynemu Bogu...*, dz. cyt. s. 183-184.

37 Tenże, *Jedyny Bóg...*, dz. cyt. s. 87.

W to uświadomienie sobie naszego pielgrzymowania wpisuje się szczególnie postęga was, drodzy nauczyciele i katecheci. Wy jesteście tymi, którzy obficie sieją ziarno Bożego słowa w serca i dusze waszych uczniów. Wy jesteście tymi, którzy niosą depozyt wiary, często jako jedyni i niepowtarzalni. Jako jedyni, którzy możecie być autentycznymi przekazicielami depozytu Chrystusa. Dlatego jest tak pilna potrzeba, abyście nie zrażali się tymi trudnościami, które napotykalie na waszej drodze³⁸.

Od 2014 roku, w początkach marca, odbywają się Diecezjalne Dni Kobiet organizowane przez „Gościa Niedzielnego Łowickiego” i siostry apostołinki, których hasłem jest zawołanie: „Jestem Kobietą – Lubię to!”. Podczas IV Diecezjalnego Dnia Kobiet w Skierniewicach, 3 marca 2017 roku, biskup łowicki mówił do kobiet:

Aby zatem osiągnąć radość królestwa niebieskiego trzeba tu na ziemi, radować się z wielu niesionych darów, w tym także z daru piękna. Niech Matka Najświętsza, która uczy nas tej umiejętności – bycia piękną, a jednocześnie bycia ciągle pełną wiary, stanie się dla każdego z nas tym szczególnym drogowskazem, tym znakiem, który najpewniej prowadzi nas do królestwa niebieskiego³⁹.

Dnia 3 września 2016 roku w kościele Matki Bożej Pocieszenia w Żyrardowie uroczystą mszą świętą z udziałem członków episkopatu Polski zainaugurowano rozpoczęcie nawiedzenia Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w diecezji. Eucharystii przewodniczył kard. Kazimierz Nycz, metropolita warszawski, a homilię wygłosił abp Stanisław Gądecki, metropolita poznański, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski. Maryja w cudownym wizerunku jasnogórskim odwiedziła wszystkie parafie, domy zakonne, kaplicę seminaryjną, Dom Biskupa Łowickiego. Nawiedzenie było poprzedzone misjami lub rekolekcjami prowadzonymi przez zgromadzenia zakonne posługujące na terenie naszej diecezji. Zakończenie nawiedzenia miało miejsce 24 czerwca 2017 roku na Starym Rynku w Łowiczu. Mszy świętej przewodniczył abp Marek Jędraszewski, metropolita krakowski, wiceprzewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, a homilię wygłosił abp Sławoj Leszek Głódź, metropolita gdański. Biskup Dziuba we wstępie do publikacji ukazującej dar peregrynacji napisał m.in.:

38 Tenże, *Bogu Samemu. Z nauczania pasterskiego 2011-2012*, Sandomierz 2013, s. 114.

39 Tenże, *Sam Bóg...*, dz. cyt., s. 46.

Podążanie za Maryją, w Jej pielgrzymim szlaku nawiedzenia, wyzwalalo szczególne więzi, bowiem czuło się obecność Matki, a Ona zawsze niesie uczucie jedności i pokoju. Zatem w Jej znaku nawiedzenia diecezja poczuła swoją szczególną bliskość i jedność. Przecież na co dzień w wielu naszych świątyniach Maryja doznaje szczególnego kultu i czci, choćby poprzez akt koronacji, odpusty czy specjalne nabożeństwa⁴⁰.

Podsumowanie

Biskup Andrzej F. Dziuba został wyświęcony na kapłana przez bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski. W jednej z publikacji o Prymasie Tysiąclecia biskup łowicki zwrócił uwagę na trwanie w wierze, pielęgnowaniu tradycji i odkrywaniu autentycznych znaków posługi⁴¹. W myśl zawołania: „Soli Deo” biskup łowicki podjął posługę dla diecezji, która realizuje się szczególnie w trosce o wspólnotę, jaką jest parafia. Oczywiście wszelkie przedsięwzięcia diecezjalne łączą się twórczo z dynamiką codzienności duszpasterskiej. Posługa sakramentalna i posługa słowa najpełniej wyrażają żywotność wspólnoty wierzących, dlatego tak istotne jest oparcie działań duszpasterskich o słuchanie słowa Bożego i odkrywanie żywej obecności Jezusa Chrystusa w Jego Kościele. Wszelkie inicjatywy duszpasterskie w wymiarze diecezjalnym mają na celu budowanie jedności i współpracę w realizacji powołania. Bogactwo tradycji, historia i doświadczenie wszystkich ochrzczonych stają się pomocą we wspólnym odczytywaniu znaków czasu. Zaangażowanie pasterskie buduje Kościół wokół Eucharystii i jest otwarciem na wypełnianie woli samego Boga. Drogą ku rozumieniu i życiu Eucharystią jest podążanie za Tą, która prowadzi do Jezusa Chrystusa – za Maryją.

40 *Oto Matka twoja. Nawiedzenie obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w Diecezji Łowickiej.* 3.IX.2016-24.VI.2017, red. W. Osiał, Łowicz 2017, s. 8.

41 Por. A.F. Dziuba, *Prymas-kanclerz-patron. Kardynał Stefan Wyszyński*, Warszawa 2021, s. 11.

Bibliografia

- Dziuba A.F., *Bogu Samemu. Z nauczania pasterskiego 2011-2012*, Sandomierz, 2013.
- Dziuba A.F., *I Kongres Eucharystyczny Diecezji Łowickiej*, Łowicz 2009.
- Dziuba A.F., *Jedynemu Bogu. Z nauczania pasterskiego 2004-2006*, Warszawa 2007.
- Dziuba A.F., *Jedyny Bóg. Z nauczania pasterskiego 2013-2014*, Warszawa 2015.
- Dziuba A.F., *Matka Boża z Damaszku*, Warszawa 2018.
- Dziuba A.F., *Morenita z Guadalupe*, Niepokalanów 2019.
- Dziuba A.F., *Perspektywy i wyzwania chrześcijaństwa*, Pelplin 2014.
- Dziuba A.F., *Prymas-kanclerz-patron. Kardynał Stefan Wyszyński*, Warszawa 2021.
- Dziuba A.F., *Sam Bóg. Z nauczania pasterskiego 2017-2018*, Warszawa 2019.
- Dziuba A.F., *Samemu Bogu. Z nauczania pasterskiego 2007-2008*, Sandomierz 2009.
- Dziuba A.F., *Tylko Bogu*, Warszawa 2011.
- Franciszek, *Lumen fidei*, Watykan 2013.
- Kamiński R., *Przynależność do parafii. Studium pastoralne*, Lublin 1987.
- Klementowicz M., *Homilia jako tekst integralny teologicznie*, w: *Homilia integralna. Studium przepowiadania homilijnego*, red. M. Dąbrówka, M. Klementowicz, Tarnów 2017.
- Kongregacja do spraw Duchowieństwa, *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, <https://www.ekai.pl/dokumenty/instrukcja-nawrocenie-duszpasterskie-wspolnoty-parafialnej-w-sluzbie-misji-ewangelizacyjnej-kosciola/> (dostęp 2 marca 2023).
- Kongregacja do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium homiletyczne*, Poznań 2015.
- Konopińska M., *Kościół diecezji łowickiej. Nasze dziedzictwo*, Bydgoszcz 2010.
- Lewandowski T., *Polskie kaznodziejstwo Maryjne po Soborze Watykańskim II*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-2000*, Marki 2003.
- Oto Matka twoja. Nawiedzenie obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w Diecezji Łowickiej. 3 IX 2016–24 VI 2017*, red. W. Osiał, Łowicz 2017.
- Pałęcki W., *Sanktuarium*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 17, red. E. Gigilewicz, Lublin 2012.
- Polak G., *Kto jest kim w Kościele*, Warszawa 1999.
- Przyczyna W., *Z zagadnień współczesnej homiletyki*, Kraków 1993.
- Romaniuk M., *Życie, twórczość i posługa Prymasa Tysiąclecia*, t. 4, Warszawa 2002.
- Sitarz M., *Parafia*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 14, red. E. Gigilewicz, Lublin 2010.
- Sitarz M., *Wizytacja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 20, red. E. Gigilewicz, Lublin 2014.
- Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, Poznań 2002.
- Świerżawski W., *Kaznodzieja jako mistagog*, w: *Sługa Słowa*, red. W. Przyczyna, Kraków 1997.
- Vrablec J., *Rola i miejsce ćwiczeń w dydaktyce homiletycznej*, w: *W drodze na ambonę*, Kraków 1991.

Streszczenie

Kościół w języku chrześcijańskim oznacza zgromadzenie liturgiczne, a także wspólnotę lokalną lub całą powszechną wspólnotę wierzących. Kościół żyje Słowem i Ciałem Chrystusa, sam stając się w ten sposób Jego Ciałem (por. KKK 752). Kościół jako pierwszy podtrzymuje wiarę i ją wyznaje. To dzięki Kościołowi otrzymujemy wiarę i nowe życie w Chrystusie. Życie w Kościele jest realizacją woli Ojca, który powołuje ludzi w swoim Synu Jezusie Chrystusie. Kościół święty, powszechny i apostołski wyraża swój dynamizm we wspólnotach partykularnych, czyli w diecezjach i parafiach, zaś następcy Apostołów stają się znakiem jedności. Każda diecezja i parafie ją tworzące ukazują nie tylko historię, ale przede wszystkim życie tych, którzy w sposób sakramentalny weszli we wspólnotę i ją budują. Tutaj objawia się charakter różnorodnych posług i odpowiedzialności, które mają działać na sposób służebny, jak również na sposób kolegialny. Wspólnota wierzących objawia swoją żywotność poprzez zaangażowanie pasterzy i rozwój Ludu pielgrzymującego, który odnajduje swoje ewangeliczne powinności. Misja nauczania, uświęcania i rządzenia wpisuje się w sposób integralny w jedność z powołaniem świeckich, którzy uczestniczą w misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa. Droga pasterzy i wiernych w Kościele partykularnym jest odpowiedzią na dar powołania do wspólnoty i budowania królestwa Bożego.

Słowa kluczowe

kerygmat, jedność, wspólnota, parafia, diecezja

Abstract

In Christian language, the church means a liturgical assembly, as well as a local community or the entire universal community of believers. The Church lives by the Word and Body of Christ, thus becoming his Body (KKK 752). The Church is the first to uphold and profess the faith. It is through the Church that we receive faith and new life in Christ. Life in the Church is the fulfillment of the will of the Father who calls people in his Son Jesus Christ. The holy, catholic and apostolic Church expresses its dynamism in particular communities, that is, in dioceses and parishes, and the successors of the Apostles become a sign of unity. Each diocese and its parishes show not only the history, but above all the life of those who sacramentally entered the community and build it. Here the nature of the various ministries and responsibilities is revealed, which are meant to operate in a service-like way as well as in a collegial way. The community of believers reveals its vitality through the commitment of pastors and the development of a pilgrim people who rediscovers their evangelical duties. The mission of teaching, sanctifying and governing is integral to the unity of the vocation of the laity, who participate in the priestly, prophetic and kingly mission of Christ. The path of pastors and faithful in a particular Church is a response to the gift of being called to community and building the Kingdom of God.

Keywords

kerygma, unity, community, parish, diocese